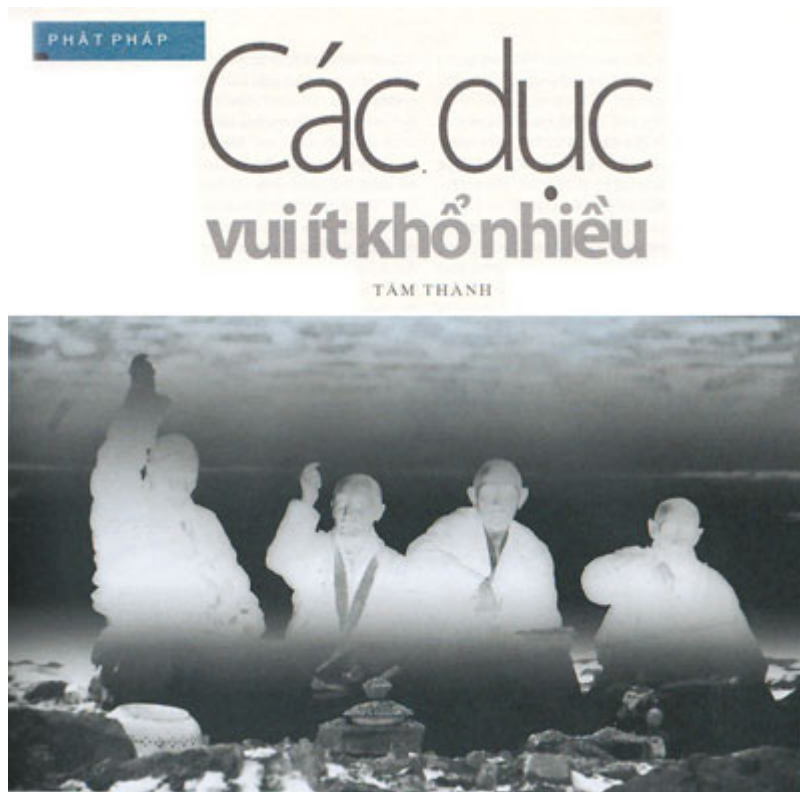




Trong Kinh tạng Pàli, có câu nói khá thú vị như sau: "Các đức vui ít, khổ nhiều, não nhiều, sự nguy hiểm càng nhiều hơn". Đây là câu nói đúc kết sự chiêm nghiệm của Đức Phật về sự thật khổ đau của cuộc đời, thế nên Đức Ngài sẽ khuyên nhắc các Tăng – khéo chế ngự các ham muốn giác quan, sống nếp sống thiểu dục tri túc, không còn quay lưng bỏ đi các đức lạc, thụ hưởng cho việc tu tập hàng ngày để giải thoát hoàn toàn khỏi trôi buốt khổ đau.

Đức Phật răn dạy và khách quan. Phát biểu về nguyên nhân khổ đau và lối sống an lạc, Ngài nêu rõ ba luận điểm: Vô ngã (assàda), sự nguy hiểm (àdīnava), sự xuất ly (nissarana), nói rõ quan điểm của Ngài về cuộc đời và lối sống hạnh phúc minh triết trên cõi đời.

Luận điểm thứ nhất – Vô ngã (assàda): Đức Phật thấy rằng con người có vô ngã, nghĩa là cảm giác thích thú hân hoan hay tâm lý hạnh phúc khi các giác quan của con người (mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý) tiếp xúc với các đối tượng cảm quan (sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp) tạo nên hân hoan, thích thú.

Luận điểm thứ hai – Sự nguy hiểm (àdīnava): Trong khi thấy rằng con người có vô ngã, Đức Phật cũng thấy rằng thật rõ ràng cuộc đời là nguy hiểm, tất cả mọi thứ trái của sự hiện hữu. Con người

(mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý) và nhúng gì con người cảm nhận được (sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp) đều do duyên sinh, vô thường, khổ, chịu sự biến hoại. Nói khác đi, tất cả mọi thứ trên cuộc đời này, dù tốt hay xấu, hạnh phúc hay bất hạnh, đều phải thay đổi và không có tính cách trường cửu. Như vậy, sự nguy hiểm ở đây được hiểu theo nghĩa mắt quy luật tự nhiên, có sinh thì có diệt. Mắt khác, sự nguy hiểm của cuộc đời cũng được thấy rõ bởi lòng tham lam ích kỷ của con người, tức là do khao khát muốn chiếm hữu và thỏa mãn các vọng niệm hay lòng thú vị đời mà con người bắt chấp theo lý, rơi vào các hành vi ác, bắt thì nên tranh chấp, chiến tranh, xâm lăng, mưu hại lẫn nhau, khiến gây khổ đau cho mình và cho người khác. Đây là nhúng gì đang diễn ra hầu như khắp nơi trên thế giới.

Luận đề thứ ba – Sự xuất ly (nissarana): Tất cả thế này, nghĩa là sự vô thường, nguy hiểm của cuộc đời, Đức Phật nêu luận đề thứ ba, sự xuất ly cuộc đời, nên mỗi người phải có lòng tham hay dục vọng trên cơ sở thế hành Bát Thánh đạo, tức mắt nên sống trung dung thì mới có khả năng giúp con người phát huy các năng lực để đạt được tâm linh và trí tuệ để sống an lạc giữa cuộc đời. Sau đây là toàn bộ lời dạy của Ngài 1:

"Này các Tỳ-kheo, thế nào là vọng niệm các đức?"

Này các Tỳ-kheo, có năm pháp tăng trưởng đức này: Các sắc pháp do nhãn căn nhận thức, khổ ái, khổ

Này các Tỳ-kheo, thế nào là sự nguy hiểm các đức?"

Ở đây, này các Tỳ-kheo, có thế nên nam giới nuôi sống vợ và nghề nghiệp, như đếm ngón tay, như tính toán,

Này các Tỳ-kheo, nếu thế nên nam giới có vợ nên có nhà vợ, tình dục nên vợ, tình nên vợ, nhúng các

Này các Tỳ-kheo, nếu thế nên nam giới có vợ nên có nhà vợ, tình dục nên vợ, tình nên vợ, và các tài sản

L̄i n̄a, này các T̄ – kheo, do d̄ c làm nhân, do d̄ c làm duyên, do d̄ c làm nguyên nhân, do chính d̄

L̄i n̄a, này các T̄ – kheo, do d̄ c làm nhân... do chính d̄ c làm nhân, h̄ c̄ m mâu và thū n, h̄ đeo c̄

L̄i n̄a, này các T̄ – kheo, do d̄ c làm nhân... do chính d̄ c làm nhân, h̄ c̄ m mâu và thū n, h̄ đeo c̄

L̄i n̄a, này các T̄ – kheo, do d̄ c làm nhân... do chính d̄ c làm nhân, h̄ đ̄ t nh̄ p nhà c̄ a, h̄ c̄ p̄

L̄i n̄a, này các T̄ – kheo, do d̄ c làm nhân... do chính d̄ c làm nhân, h̄ s̄ ng làm các ác h̄ nh v̄ th̄

Này các T̄ – kheo, th̄ nào là s̄ xū t ly các d̄ c? Này các T̄ – kheo, đây là s̄ đ̄ u ph̄ c d̄ c tham đ̄

TÂM THÀNH

Chú thích: 1. Đ̄ i kinh Kh̄ ū n, Trung B̄. [T̄p Chí Văn Hóa Ph̄ t Giáo s̄ 71](#)